
**O MONOGRAFIE MODEL: „MOZĂCENI, O VECHE
AȘEZARE DIN FOSTA ȚARĂ VLAȘCA” DE ION NANIA**

Ștefan Negrea

Email: stnegrea@yahoo.com

Trebuie spus din capul locului că profesorul Ion Nania, arheolog, istoric, istoric al științei, etnolog și biolog în egală măsură, a realizat o monografie unică, scrisă într-o românească neaoșă – cea mai completă și mai documentată științific din câte mi-a fost dat să citesc. Din cartea acestui pasionat om de știință, de o erudiție enciclopedică, răzbate mândria de a fi „din Vlașca, din Mozăceni” – sat cu „nume străvechi și frumos de origine geto-tracă”. Cartea a apărut în editura piteșteană „Paralela 45” (2004, 790 pagini) în condiții grafice excelente, ilustrată pe măsură, inclusiv cu foto color, conținutul îmbiind deopotrivă la lectură și reflecții.

„Monografia comunei Mozăceni – ne spune autorul – a oamenilor de pe Mozacu, străveche vatră getică, își propune să consemneze ce se mai știe despre tot ce-a fost, pentru a menține făclia spirituală a moșilor noștri. Fără cunoașterea trecutului, un popor nu poate avea viitor. Mozăcenii au un trecut bogat și frumos, asemenea frumuseții sufletelor și chipurilor lor, pe măsura a ceea ce se înțelegea altădată pe tot pământul românesc prin *mozac*: om tăcut, împietrit și răbduriu în fața oricărei nenorociri, harnic și grozav la muncă”. Și autorul s-a ținut de cuvânt, întrecându-se pe sine: „Cu ajutorul lui Dumnezeu – îmi scria Ion Nania la 23 brumar 2004 – în ciuda multor piedici, iată că-mi văd împlinită munca de o viață de pe văile copilăriei – Mozacu și Drâmbovnic – care se unesc pe vatra Mozăcenilor. Dacă materialul – parțial folosit – a fost adunat timp de 50 de ani, pentru redactare am stat la masa de lucru 18-19 ore din 24 timp de 3 ani, aceasta în ciuda necazurilor și sănătății precare”. Într-adevăr, câtă pasiune, câtă perseverență, din partea unui cercetător împătimit !

Cartea este doldora de date inedite – inclusiv în istoria științei – care stârnesc interesul cititorului, verificate și sistematizate într-o ordine firească. Nu există aspect din trecutul sau prezentul localității care să nu fie abordat, aprofundat până la epuizarea informațiilor obținute pe teren, găsite în arhive sau biblioteci. Practic, este imposibil să rezumi într-o recenzie conținutul acestei monografii exhaustive. O trecere în revistă a capitolelor, cu unele comentarii, se poate face. Cum este firesc, cartea începe cu datele strict necesare privind situarea geografică a comunei Mozăceni și cadrul natural (relieful, rețeaua hidrografică, flora, fauna, clima). Astfel aflăm că satele

componente ale comunei Mozăceni sunt așezate pe terasa înaltă de pe dreapta Drâmbovnicului (cum e numit de localnici și nu Dâmbovnic, ca pe hărți), la interferența Câmpiei Piteștilor cu Câmpia Găvanu-Burdea. Hărțile vechi arată că „moșia Mozăcenilor” a fost în bună parte acoperită de pădure deasă, pe alocuri cu stejari și ulmi seculari, care mai era prin anii 1948-1950. Astăzi însă, câmpia, cât cuprinzi cu ochii, este ca-n plamă. O mențiune aparte merită prezentarea amănunțită a florei și faunei locale, care relevă un Ion Nania distins **etnobotanist** și **etnozoolog**. El suferă când fapturnile Domnului dispar sub presiunea antropică necruțătoare, manifestată în deosebi prin tăierea arborilor și desecarea bălților.

Ion Nania este deopotrivă și un eminent **arheolog** care a efectuat, cu succes, cercetări de teren, punând în evidență, printre altele, că mozăcenii se află în centrul ariei „culturii de prund” din România. Următoarele trei capitole sunt consacrate tot descoperirilor arheologice. Valea Mozacului – ne convinge autorul cu argumente solide – a fost cea mai locuită dintre văile României de-a lungul istoriei. Pe Mozacu au fost descoperite 116 vetre arheologice. Doar pe valea Mostiștei s-au descoperit mai multe, dar ultima este de trei ori mai lungă. Ion Nania descrie toate aceste vetre cu lux de amănunte, cu profesionalism. Alte 31 de situri arheologice de pe valea Drâmbovnicului sunt descrise în capitolul următor. Toate aceste descoperiri – remarcă autorul – sunt unice pe teritoriul României, atât ca număr, cât mai ales prin epocile prezente și prin bogăția lor. Se vede că omul a găsit în această arie geografică cele mai bune condiții de trai: pădurile i-au oferit adăpost și hrană, bălțile și pâraiele pește destul, câmpurile mănoase i-au asigurat, începând din neolitic, grâu și mei. Dovadă cele 88 de râșnițe de pe Mozăceni și 48 de pe Drâmbovnic. Apoi cultivarea viței de vie, a cânepii, creșterea oilor din timpul culturii Gumelnița arată că locuitorii din zonă au domesticit și crescut animale. Dar cea mai frapantă descoperire arheologică făcută de Ion Nania constă într-un document, pe care-l consideră „**mai valoros decât Columna lui Traian – certificatul de naștere al popoarelor latine**”. Din capitolul dedicat acestui valoros document aflăm că este vorba de un toporaș cu gaură pentru introducerea cozii, lucrat dintr-o gresie dură, pe care sunt săpate trei cuvinte latine: „**SVI MI PIE**”, în traducere, „Pentru mine cu evlavie”. După Ion Nania, acest obiect unicat pentru întreaga arheologie este un document care arată clar că literele alfabetului getic timpuriu de pe toporașul de pe Valea Mozacului sunt mai „evolute” decât cele etrusce și latine, iar citirea „se face de la stânga la dreapta, ca și azi, ceea ce s-a impus la toate popoarele care foloseau alfabetul zis latin, de fapt alfabetul getic”. Și autorul conchide: „Cele trei cuvinte latine ale rugăciunii meșterului get din cultura Tei-Verbicioara desleagă multe enigme și pun capăt multor discuții”. Toporașul este „certificatul de naștere al romanității: geții timpurii constituiau parte din această romanitate”. Descoperirea aceasta „spulberă aberația care susține dispariția limbii geto-dacilor, adică dispariția celui mai numeros popor european al antichității (...) în numai 165 de ani de

stăpânire romană...”. Dincolo de descoperirea arheologică în sine, interpretarea și concluziile autorului, susținute cu entuziasm și înfocare, constituie o contribuție însemnată la istoria arheologiei.

Capitolele următoare sunt consacrate altor aspecte semnificative pentru cunoașterea oamenilor și culturii din acest spațiu geografic românesc. Astfel, în capitolul „Descoperiri numismatice”, monedele sunt clasificate după proveniență, începând cu cele getice și macedonene din vremea lui Filip al II-lea. Un alt domeniu în care autorul se simte stăpân este cel al **mitologiei**. Numeroase titluri de capitole și subcapitole incită la lectură. Iată câteva exemple: Șarpele- Dumnezeu; Șarpele casei; Șarpele sugaci; Descântarea șerpilor; Puterea demonică a opincilor de fier; Câțelul pământului, străvechi zeu chhtonian – creator al turmelor, ocrotitor al ciobanilor și păzitor al mormintelor; O pasăre îndumnezeită – barza; Odoleanul și motanul sălbatic. Un alt capitol se ocupă de legendele locale și adevărul istoric. Iată câteva titluri: Brazda lui Novac; Căpitanul Mozac; Legenda lui Bucur Ciobanul, întemeietorul Bucureștilor.

Urmează alte capitole, unul mai interesant și mai documentat ca altul: Graiul hrisoavelor; Mozăcenii în secolul al 19-lea; Agricultură – ocupația de bază a țăranilor din Mozăceni; Meteorologia țăranilor din Mozăceni; Modul de folosire a terenului comunei noastre; Creșterea animalelor; Pescuitul; Vânătoarea; Evoluția demografică în secolul al 20-lea; Gospodăria și traiul sătenilor din Mozăceni; Instrucție, educație și civilizație; Educația, cultura și „civilizația” socialistă; „Vom fi iarăși ce-am fost și mai mult decât atât”; O mare dovadă de pioșenie: „totul e de la Dumnezeu, vine sfârșitul lumii”; Dictatura bolșevică și atrocitățile prin care s-a impus (în Mozăceni); Viersul suferinței noastre – folclor anticomunist (cules de autor sau de locuitori ai Mozăcenilor); Eroii neamului (din Mozăceni); Toponimia comunei Mozăceni.

Aproape că nu există capitol din carte care să nu aducă contribuții substanțiale la istoria culturii materiale sau spirituale ale mozăcenilor. Cadrul restrâns al unei recenzii nu permite însă să intru în detalii.

Dintre cele 11 monografii despre Mozăceni, dintre care una singură a fost publicată (Ion Musicescu, 1905), monografia realizată de Ion Nania la nivelul științific actual, este cea mai completă și mai valoroasă. Ea este o contribuție însemnată la istoria științei și culturii românești, exemplificată prin istoria spațiului românesc, Mozăceni. Din întreaga carte se degajă adâncă credință a autorului în Dumnezeu, moștenită de la străbunii mozăceni, și o dezvoltată conștiință de cetățean român de origine geto-dacolatina. Asemenea monografii sunt de dorit să apară și pentru alte localități din România.